

Η ΦΑΝΤΑΣΙΩΣΗ ΧΤΥΠΟΥΝ ΕΝΑ ΠΑΙΔΙ, 1919

Θα προσπαθήσω να σας μιλήσω για αυτήν τη φαντασίωση που ο Φρόντ δημοσίευσε το 1919 μέσα από το έργο του Λακάν δηλαδή από το σεμινάριο «Σχέση αντικειμένου» 1956-57, από το σεμινάριο «Τα μορφώματα του ασυνειδήτου» 1957-58 και το σεμινάριο «Η λογική της φαντασίωσης» 1966-67 καθώς και από σχετικά άρθρα άλλων αναλυτών.

Ο Φρόντ γράφει πως η συγκεκριμένη φαντασίωση είναι μία φράση που το υποκείμενο επαναλαμβάνει και που του προκαλεί ευχαρίστηση με ή χωρίς αυνανισμό. Το άρθρο είναι βασισμένο στις περιπτώσεις 4 κοριτσιών και 2 αγοριών. Ένα εξ' αυτών είναι και η Άννα Φρόντ η οποία παρουσίασε στην Ψυχαναλυτική Εταιρία της Βιέννης το 1922 ένα άρθρο της με τίτλο «Φαντασίωση να χτυπούν ένα κορίτσι και ονειροπόληση». Προς το παρόν θα μιλήσω για την φαντασίωση όπως αποδίδεται στο άρθρο του Φρόντ σχετικά με τα κορίτσια.

Το σημαντικό και το διαφωτιστικό για τη δομή κάθε φαντασίωσης αναφέρει η Ε. Λειτουργζί είναι η σχέση του υποκειμένου με τους δύο άλλους και όχι μόνο ανάμεσα σε αυτόν που χτυπά και αυτόν που χτυπιέται. Ο Λακάν τονίζει ότι το σημαντικό δεν είναι ότι αυτό έρχεται στην ομιλία του υποκειμένου αλλά ότι η τριαδική κατάσταση που εγκαθίσταται σ' αυτήν τη φαντασίωση φέρει μέσα της το σημάδι της διυποκειμενικής δομής που συνιστά κάθε ολοκληρωμένη ομιλία δηλαδή φέρει το συμβολικό. Σ' αυτήν τη φαντασίωση, το υποκείμενο είναι παρόν μέσω των ματιών του, βλέπει ό,τι συμβαίνει ως μάρτυρας.

Το υποκείμενο περιορίζεται σε ένα βλέμμα, υπάρχει δηλαδή απουποκειμενοποίηση λέει ο Λακάν. «Μια οθόνη στην οποία θεσπίζεται το υποκείμενο. Όλο το υποκείμενο γίνεται μάτι, βλέμμα, δηλαδή μερικό αντικείμενο». «Έτσι ανάγεται σε αυτό που χαρακτηρίζει το όριο, το μάτι, στο σημείο της τελευταίας έκπτωσης κάθε είδους αντικειμένου. Όταν το υποκείμενο γίνεται αντικείμενο του ίδιου του εαυτού είμαστε στη διαστροφή. Παρ' ότι όμως αυτή η φαντασίωση φέρει μέσα της το συμβολικό, εξαιτίας της απουποκειμενοποίησης το συμβολικό είναι μειωμένο. Το άτομο μιλιέται από τον λόγο του Άλλου και δεν αρθρώνει δικό του λόγο. Παραμένει κολλημένο στη δυαδική σχέση».

Μιλάμε εδώ για αυτή την φαντασίωση η οποία έχει διαστροφική άρθρωση αν και μπορεί να είναι η φαντασίωση ενός νευρωσικού η διατροφικού υποκειμένου. Έτσι όταν θα αναφέρομαι στην διαστροφή είναι για να κατανοήσουμε το πώς λειτουργεί η συγκεκριμένη φαντασίωση.

Έλεγα λοιπόν για το ότι το άτομο στην διαστροφή η στην συγκεκριμένη φαντασίωση μιλιέται από τον λόγο του Άλλου. Να πως αναλύει ο Λακάν αυτή

την φράση του μιλώντας για τον Αντρέ Ζιντ, ο οποίος έχει θέσει την εξαδέλφη του στη θέση του Άλλου: «η διαστροφή έγκειται στο εξής, είναι ότι εδώ, δεν μπορεί να συσταθεί ο ίδιος ως υποκείμενο παρά διαρκώς, στο να λέει, να υπακούει, στο να είναι αυτός, που όλες οι σκέψεις του είναι στραμμένες προς την εξαδέλφη του, αυτός που κάθε στιγμή της δίνει ό,τι δεν έχει, αυτός που συστήνεται ως προσωπικότητα μέσα σε αυτήν, από αυτήν και σε σχέση με αυτήν. Κάτι το οποίο τον θέτει σε σχέση με αυτήν σε αυτό το είδος της θανάσιμης εξάρτησης».

Πώς αυτή η θανάσιμη εξάρτηση όπου το υποκείμενο αφήνεται στο έλεος του Άλλου παρατηρείται στους τρεις χρόνους αυτής της φαντασίωσης;

Στο πρώτο χρόνο η φράση είναι: Ο πατέρας χτυπά ένα παιδί (έναν αδερφό ή μία αδερφή) που είναι το παιδί που μισώ. Είναι η φράση που **έρχεται ως ανάμνηση**.

Υπάρχει λέει ο Λακάν κάτι για το οποίο δεν μπορούμε να πούμε αν πρόκειται για κάτι το σαδιστικό ή το σεξουαλικό. Πρόκειται λέει για κάτι που είναι φτιαγμένο από το ίδιο υλικό και από το οποίο προκύπτει και το σεξουαλικό και το σαδιστικό.

«Ο Φρόυντ γράφει σχετικά πως στην εξέλιξη του ενστίκτου της ζωής και του θανάτου υπάρχει ένα πρώιμο κομμάτι αποσυνχώνευσης του ενός από το άλλο. Είμαστε πριν το οιδιπόδειο και ο πατέρας είναι ήδη εκεί. Εφόσον από τον πατέρα υπάρχει καταγγελία της σχέσης αγάπης με το υποκείμενο, υποτίμησή του, τότε αυτός ο αδερφός ή η αδερφή γίνεται στόχος και αντικείμενο κακομεταχείρισης, η οποία τείνει να το αρνείται ως υποκείμενο, τείνει να υποβιβάζει στο τίποτα την ύπαρξή του ως επιθυμούσα ύπαρξη». Το υποκείμενο γράφει η Μαρί-Κλοντ Μπαγιεττό έχει την προτίμηση του πατέρα, το άλλο παιδί που χτυπούν γίνεται το ενδιάμεσο, το εργαλείο, το μέσον.

«Αυτό είναι το νόημα της πρωταρχικής φαντασίωσης: ο πατέρας μου δεν το αγαπά και αυτό ευχαριστεί το υποκείμενο που έχει αυτήν τη φαντασίωση, δηλαδή το γεγονός έτσι ο αδερφός ή η αδερφή είναι εγκλωβισμένος στο καλύτερο αλλά κυρίως στο χειρότερο χωρίς ξεχωριστή επιθυμία. Ο αδερφός ή η αδερφή δεν έχει εγκατασταθεί για το υποκείμενο σε σχέση που να είναι καθαρά συμβολική».

«Παρ' ότι λοιπόν εδώ υπάρχει τρίγωνο, για τη μητέρα δε γίνεται λόγος. Το τρίγωνο αποτελείται από το παιδί που χτυπούν, τον πατέρα και το υποκείμενο ως βλέμμα. Στην πρώτη φάση της φαντασίωσης, είναι

δυσκολότερο να συμβολοποιηθεί κάτι το φανταστικό, δηλαδή ένα πραγματικό υποκείμενο». (η μητέρα)

«Η σχέση με το αντικείμενο επιθυμίας της μητέρας, το φαλλό, χρειάζεται μία άλλη εξέλιξη, αυτήν της συμβολοποίησης. Και για αυτό, αυτή η σχέση με τον αδερφό ή την αδερφή παίρνει την καθοριστική της αξία».

«Ο πατέρας στην πρώτη φάση του οιδιποδείου δεν είναι ένα πραγματικό αντικείμενο. Είναι μία μεταφορά. Είναι δηλαδή ένα σημαίνον που έρχεται στη θέση ενός άλλου σημαίνοντος. Αυτή είναι η λειτουργία του μέσα στο οιδιπόδειο να υποκαταστήσει το πρώτο σημαίνον που εισάγεται στη συμβολοποίηση δηλαδή το μητρικό σημαίνον το οποίο συνδέεται με κάτι που ήταν το σημαινόμοιο στη σχέση του παιδιού και της μητέρας. Το σημαινόμοιο των πηγαινέλα της μητέρας που εισάγει το παιδί στο συμβολικό είναι ο φαλλός».

«Το παιδί μπορεί πολύ νωρίς να γίνει ο φαλλός αφού το καταλάβει όλο αυτό. Αλλά ο φανταστικός δρόμος δεν είναι ο νορμάλ δρόμος. Για αυτό λέμε ότι προκαλεί εμμονές και δεν είναι νορμάλ γιατί δεν είναι ποτέ καθαρός, δεν είναι εντελώς προσβάσιμος, αφήνει πάντα κάτι το σχεδόν, το δυαδικό που δημιουργεί όλο τον πολυμορφισμό της διαστροφής».

«Τι βλέπουμε στην φανταστική λύση του μαζοχισμού; Ότι το υποκείμενο καταργείται στο συμβολικό επίπεδο. Είναι το γεγονός ότι εφόσον δεν είναι τίποτα, ότι εφόσον το υποκείμενο είναι κάτι στο οποίο αρνούμαστε κάθε υπόληψη, το παιδί βρίσκει τη συγκεκριμένη φαντασίωση του μαστιγώματος».

«Πρόκειται για μία συμβολική πράξη και μάλιστα η μορφή που παίρνει στη φαντασίωση, το μαστίγιο φέρει το χαρακτήρα και τη φύση κάποιου πράγματος, σε συμβολικό επίπεδο, που διαγράφει το υποκείμενο και που το αφήνει έρμαιο. Πριν να είναι οτιδήποτε άλλο, που μπορεί να αποδοθεί σε μία σχέση φυσική του υποκειμένου με αυτόν που υποφέρει, πριν να είναι κάτι που το ακυρώνει, το διαγράφει, κάτι το σημαίνον παρεμβαίνει».(το μαστίγιο)

«Αυτό είναι τόσο αληθινό, έτσι ώστε όταν αργότερα το παιδί δει στο σχολείο την πράξη του κτυπήματος, δεν τη βρίσκει καθόλου αστεία. Θέλω να πω ότι αυτό το γεγονός του εμπνέει κάτι που είναι της τάξης της φαντασίας δηλαδή μία αποστροφή, ένα γύρισμα του κεφαλιού. Το υποκείμενο είναι πολύ μακριά απ' το να συμμετέχει σε αυτό που συμβαίνει στην πραγματικότητα δηλαδή ότι είναι αντιμέτωπο με μία πράξη μαστιγώματος».

«Ακόμη και η ευχαρίστηση αυτής της φαντασίωσης είναι όπως φαίνεται συνδεδεμένη με το μη σοβαρό και αναποτελεσματικό χαρακτήρα της: ότι δηλαδή δεν προσβάλλει την ολότητα του υποκειμένου ούτε την πραγματική ούτε τη φυσική. Είναι ο συμβολικός της χαρακτήρας ως τέτοιος που ερωτικοποιείται και αυτό εξ αρχής. Το παιδί ματαιωμένο από την αγάπη των γονέων με την έλευση του αδερφού θέτει τον εαυτό κατοπτρικά ως το τίποτα που υπάρχει μέσω του μαστιγώματος».

«Υπάρχει πάντα στη μαζοχιστική φαντασίωση αυτή η εξευτελιστική πλευρά που συγχρόνως υποδηλώνει τη διάσταση της αναγνώρισης. Και αυτός ο τρόπος σχέσης με το απαγορευμένο υποκείμενο, σχέση με το πατρικό υποκείμενο, είναι αυτό ακριβώς που βρίσκεται στο βάθος του αγνοημένου κομματιού της φαντασίωσης του υποκειμένου».

«Είναι βέβαιο παρ' όλ' αυτά ότι δεν μπορούμε να το αγνοήσουμε, δηλαδή ότι αυτός ο αντίζηλος εδώ δεν παρεμβαίνει απλά και καθαρά σε μία τριγωνική σχέση: το ριζοσπαστικό εμπόδιο για την πρόσβαση στη μητέρα».

«Υπάρχει πράγματι κάτι το ριζοσπαστικό, το πραγματικά εξοντωτικό για το υποκείμενο αλλά υπάρχει επίσης ο όρος της ταύτισης με τον άλλο, δηλαδή ο θεμελιωδώς διφορούμενος χαρακτήρας που συνδέει το υποκείμενο με κάθε εικόνα του άλλου, διαμορφώνει εδώ την εντελώς φυσική εισαγωγή του υποκειμένου».

«Αυτή η εισαγωγή του υποκειμένου στη θέση του ανταγωνιστή, στην ίδια θέση όπου στη συνέχεια θα είναι εκείνο, κάνει ώστε από αυτήν τη στιγμή το ίδιο μήνυμα να έρθει με ένα νόημα εντελώς αντίθετο, εφόσον απλά υπάρχει το μήνυμα». «Το υποκείμενο γράφει η Μπαγιαεττό τοποθετούμενο ως $i(a)$, εικόνα του άλλου (ιδεώδες εγώ), είναι ωστόσο σημαδεμένο από το μεγάλο I (ιδανικό του εγώ). Αυτό συμβαίνει δια μέσου της πρώτης του σχέσης με την επιθυμία της μητέρας, δηλαδή από το ιδανικό ενός επιθυμητού παιδιού. Διότι ο άλλος, ο ανταγωνιστής είναι καταρχήν ανταγωνιστής δια μέσου του μητρικού αντικειμένου. Έτσι η φαντασίωση, που στην συνέχεια βάζει μπροστά τους άλλους, στηρίγματα του μαστίγιου, τοποθετείται στην σχέση του υποκειμένου με κάθε εικόνα του άλλου. Εδώ ο δρόμος προετοιμάζεται. Η εγκαθίδρυση μίας συμβολικής σχέσης παρεμβαίνει στον δεύτερο χρόνο».

Ερχόμαστε στον **δεύτερο χρόνο** της φαντασίωσης με την φράση: «Με χτυπά ο πατέρας μου ή (εγώ χτυπιέμαι από τον πατέρα μου)». Έχει μαζοχιστικό χαρακτήρα λέει ο Φρόυντ, το περιεχόμενο της δεύτερης φράσης **μένει ασυνείδητο και είναι κατασκευή της ανάλυσης**. Είναι συνδεδεμένος με την

οιδιπόδεια σχέση ως τέτοια. Η προνομιούχος σχέση πατέρας - κόρης. Για τον Λακάν είναι η ουσία του μαζοχισμού πως αυτό το κάτι που χρησιμοποιήθηκε για την απάρνηση της αγάπης είναι αυτό που θα χρησιμοποιηθεί για να τη σηματοδοτήσει.

Η ευχαρίστηση γράφει η Μπαγιεττό προκύπτει φαντασιακά από την φαντασίωση η οποία είναι τώρα φορτισμένη ερωτικά. Η φαντασίωση αξιοποιεί την εικόνα η οποία επικρατεί στην διαστροφή. Αλλά δεν υπάρχει μόνο αυτό στην διαστροφή διότι υπάρχει ένα σημαίνον στοιχείο.

Αναρωτιόμαστε λέει ο Λακάν σε ποιο μέτρο το υποκείμενο συμμετέχει στην πράξη αυτού που το χτυπά και του επιτίθεται. Είναι το κλασικό σαδομαζοχιστικό διφορούμενο. Το υποκείμενο βρίσκεται σε μία θέση αντίστοιχη με τον άλλο αλλά και συγχρόνως αποκλειστική. Ο μικρός άλλος αν και δεν αναφέρεται είναι εκεί. Η είναι το υποκείμενο η είναι ο άλλος που χτυπιέται.

«Οπότε η επιθυμία να είναι αντικείμενο επιθυμίας του πατέρα και με ό,τι αυτό περιλαμβάνει αυτό ως ενοχή είναι αυτό που οδηγεί, στο ότι είναι αυτή, το μικρό κορίτσι το αντικείμενο της τιμωρίας. Η απώθηση λέει ο Φρόυντ σε συνδυασμό με τον μηχανισμό της παλινδρόμησης οδηγεί μάλλον το υποκείμενο να προσφεύγει σε αυτήν την προηγούμενη σχέση που είναι ήδη δομημένη με οιδιπόδειο τρόπο».

Η διαστροφή γράφει η Μπαγιεττό δεν είναι η απλή εκδήλωση της ορμής και η ορμή δεν είναι στην κατηγορία του ενστίκτου διότι αρθρώνεται στο σημαίνον της. Το σημαίνον στοιχείο της διαστροφής είναι εδώ το μαστίγιο το οποίο απομονώνεται με ένα συμβολικό τρόπο. Περνάμε από την εικόνα στο σημαίνον. Το μαστίγιο απών από το φρουδικό κείμενο, αντικείμενο το οποίο πάντα αντιστέκεται, διότι γλιστρούν οι σημασίες του, είναι μετωνυμικό αντικείμενο και στο τέλος θα είναι ο φαλλός.

Γράφει λοιπόν ο Λακάν, έχουμε εισαγωγή ενός ριζοσπαστικού σημαίνοντος που διαιρείται στα 2:

- ένα μήνυμα: το παιδί που κτυπούν, το υποκείμενο λαμβάνει το νέο, ο μικρός ανταγωνιστής είναι ένα τίποτα.
- και ύστερα λαμβάνει ένα σημαίνον το οποίο πρέπει να απομονώσει ως τέτοιο δηλαδή με ποιο πράγμα το κτυπούν.

«Ο θεμελιώδης χαρακτήρας στην αποτελεσματική ύπαρξη της μαζοχιστικής φαντασίωσης είναι η ύπαρξη του μαστίγιου. Αυτός που κρατά το μαστίγιο είναι πάντα ο διευθυντής, ο δάσκαλος».

«Αυτό εκδηλώνει τη διπροσωπία του μηνύματος δηλαδή ο πατέρας μου με κτυπά το οποίο δε φτάνει στη συνείδηση του υποκειμένου». «Το μήνυμα που κάποτε ήθελε να πει: «ο ανταγωνιστής δεν υπάρχει, είναι ένα τίποτα» είναι το ίδιο που θελει να πει: «εσύ υπάρχουν και μάλιστα είσαι αγαπητός».

Αυτό είναι λέει ο Λακάν που εκείνη τη στιγμή, με απωθημένη ή παλινδρομημένη μορφή, δεν έχει σημασία, χρησιμοποιείται ως μήνυμα. Είναι όλη η ουσία του μαζοχισμού.

«Η σχέση με τον μικρό άλλο είναι μία σχέση ορμής. Το σημαίνουν αντί να είναι αρθρωμένο σε μήνυμα που είναι συμβολικό, μένει μόνο ως υλικό, το υλικό αυτό κομμάτι αντικαθίσταται με το αντικείμενο. Το αντικείμενο ως σημαίνουν μπαίνει στη θέση της ορμής, το μαστίγιο είναι δηλαδή αυτό που μένει. Το σημαίνουν ακυρωμένο, σημαδεμένο από την μπάρα είναι ένα προϊόν της συμβολικής λειτουργίας».

Όταν ο πόνος είναι συνδεδεμένος με τον άλλο το υποκείμενο είναι ταυτόσημο με το εργαλείο, «ουσιαστικό πρόσωπο της φαντασιακής δομής της επιθυμίας» γράφει ο Λακάν. Και είναι κάτω από αυτό το αποκαλυπτικό σημαίνουν που το υποκείμενο ακυρώνεται. «Το υποκείμενο είναι το «το χτυπούν» (οη), γίνεται λοιπόν το φαλλικό εργαλείο εφ' όσον είναι το εργαλείο της αλλοτρίωσης του», συμπληρώνει η Μπαγιεττό.

«Από τη στιγμή που το σημαίνουν εισάγεται, η αξία του είναι θεμελιωδώς διπλή. Το υποκείμενο, ως επιθυμία, προσβάλλεται από τον Άλλο, τον Άλλο με το μαστίγιο, ακυρώνεται και απωθείται από το φαντασιακό και σημαίνουν μαστίγιο που από τη μία ,το επικυρώνει και το εξυψώνει και από την άλλη, το βεβηλώνει».

Στον **τρίτο χρόνο** έχουμε την φράση «Χτυπούν ένα παιδί, παιδιά» (όχι ο πατέρας αλλά ένα υποκατάστατό του). Αυτή η πρόταση εκφράζει τη **συνειδητή μορφή** της φαντασίωσης. Το πρόσωπο του παιδιού δεν εμφανίζεται ξανά και σε ερώτηση του Φρόυντ λέει: πιθανότατα κοιτάζω. Στις φαντασιώσεις των κοριτσιών δέρνουν αγόρια χωρίς να είναι αναγνωρίσιμα.

«Υπάρχει εδώ η απουποκειμενοποίηση που είναι η τελική φαντασίωση. Σε αυτό το «χτυπούν», βρίσκεται αόριστα η πατρική λειτουργία. Ο πατέρας δεν

είναι αναγνωρίσιμος, είναι μόνο ένα υποκατάστατο. Είναι το πρόσωπο που μπορεί να κτυπήσει, παντοδύναμο και δεσποτικό και το υποκείμενο θα παρουσιάζεται με τη μορφή αυτών των διαφόρων παιδιών, που δεν είναι καν του φύλου του αλλά ουδέτερα».

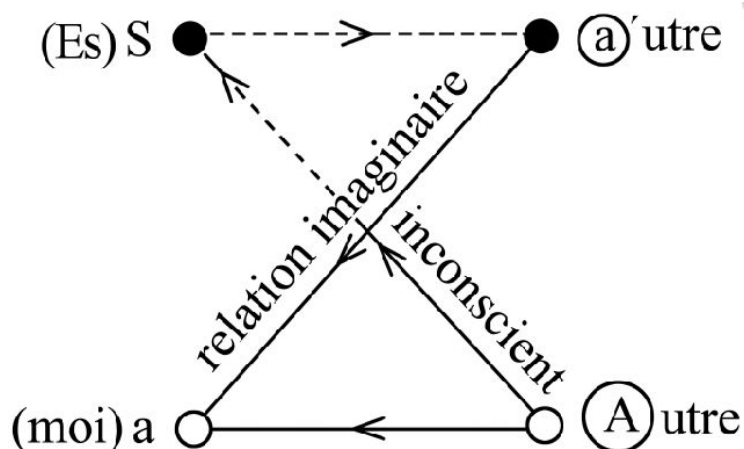
«Η φαντασική παραγωγή το κάνει να διασπάται πολλαπλασιάζοντας το, κάτι το οποίο δηλώνει την ουσιώδη απουποκειμενοποίηση που παράγεται σε αυτήν τη σχέση. Η νέα αυτή μετατροπή εισάγεται, γράφει ο Λακάν, μετά την έξοδο από το Οιδιπόδειο Σύμπλεγμα και είναι όπως είδαμε διπλή: από τη μία, η αόριστη πατρική λειτουργία σε ένα πρόσωπο παντοδύναμο και από την άλλη, τα διάφορα και ουδέτερου φύλου παιδιά».

«Αυτή η φάση της φαντασίωσης θα μείνει σταθερή και θα επενδυθεί από το υποκείμενο, από την ιδιότητα να παραμείνει η προτιμώμενη εικόνα για την οποία το υποκείμενο θα μπορεί να νοιώσει γενετήσια ευχαρίστηση, θα βρίσκει εκεί το στήριγμα της γενετήσιάς του ευχαρίστησης».

«Με άλλα λόγια, θέλει να μας πει: ότι εφόσον η σχέση με το μικρό άλλο είναι μία λιβιδινική σχέση, είναι συνδεδεμένη με το ότι, τα ανθρώπινα όντα ως τέτοια, είναι κάτω από τη βέργα και ότι για τον άνθρωπο το να μπει στον κόσμο της επιθυμίας είναι κατ' αρχήν να υποστεί από κάτι που υπάρχει πέρα από ... το νόμο. Δηλαδή από κάτι που υπάρχει στην κατηγορία του ονόματος του πατέρα που είναι διακριτή από τον πραγματικό πατέρα».

Ο Λακάν γράφει πως πρόκειται για μία φαντασική λύση στην οποία το υποκείμενο ακυρώνεται σε συμβολικό επίπεδο. Η λειτουργία της τελευταίας φράσης είναι να εκδηλώσει μία ουσιώδη σχέση του υποκειμένου με το σημαίνον σχέση οδυνηρή, πρόκειται για τον πόνο της ύπαρξης.

Σχήμα L:

«Η φανταστική σχέση εγγράφεται στο α-α' λίγο ως πολύ σημαδεμένη από αμοιβαιότητα και κατοπτρικότητα ανάμεσα στο εγώ και τον άλλο. Στο S-A βρίσκουμε μία ασυνείδητη ομιλία που χρειάστηκε να την ξαναβρούμε μέσω όλων των τεχνασμάτων της ανάλυσης της μεταβίβασης. Ο πατέρας μου χτυπώντας το παιδί που μισώ (ασυνείδητο) μου εκδηλώνει ότι με αγαπά (συνειδητό)».

«Αυτή τη στιγμή η φαντασίωση στη σημασία της, «το παιδί που κτυπιέται», εφόσον δημιουργείται από αυτήν τη στιγμή η σχέση με τον άλλο, τον Άλλο που πρόκειται να αγαπήσει το υποκείμενο, εφόσον τελικά το ίδιο δεν είναι αναγνωρίσιμο, τοποθετείται κάπου στη συμβολική διάσταση ανάμεσα στον πατέρα και τη μητέρα, ανάμεσα στους οποίους πράγματι ταλαντεύεται».

«Να το πούμε ακόμη μια φορά, συνεχίζει ο Λακάν, ο Φρόντ στο «Πέραν της αρχής της ηδονής» αυτό που τονίζει είναι μία επιθυμία αναγνώρισης ως τέτοια, ως αυτή που δημιουργεί το θεμέλιο για τη σχέση μας με το υποκείμενο, δηλαδή τη θεμελιώδη σχέση του υποκειμένου με τη σημαίνουσα αλυσίδα».

«Όμως η σχέση του υποκειμένου με το σημαίνον εφόσον καλείται να δημιουργηθεί μέσα στο σημαίνον, το ωθεί κάποιες φορές να το αρνείται. Λέει: όχι δε θα είμαι ένα στοιχείο της αλυσίδας και αυτό είναι κάτι που το αγγίζουμε με το δάκτυλο και είναι ακριβώς εδώ η ανάποδη πλευρά το ίδιο με την καλή. Διότι τι κάνει κάθε φορά όπου αρνείται κατά κάποιον τρόπο να πληρώσει το χρέος που δε σύναψε; Δεν κάνει τίποτα άλλο από το να το δαιωνίζει. Από τις διαδοχικές αρνήσεις κάνει να ξεπηδά η αλυσίδα του χρέους και να είναι ακόμα πιο δεμένο με αυτήν τη σημαίνουσα αλυσίδα».

«Είναι ακριβώς μέσω της αιώνια αναγκαιότητας να επαναλαμβάνει την ίδια άρνηση που ο Φρόντ μας δείχνει τον τελευταίο ρόλο από κάθε τι από το ασυνείδητο που εκδηλώνεται με τη μορφή της συμπτωματικής παραγωγής. Αυτή η μπάρα που συγκροτείται στη φαντασίωση «κτυπούν ένα παιδί» αυτό το σημείο - μπαστούνι είναι κάτι από όπου ακόμα και ένα δυσάρεστο εφέ γίνεται διάκριση και εγκατάσταση της ίδιας της σχέσης από όπου το αίτημα μπορεί να αναγνωρισθεί ως τέτοιο».

«Το σημείο - μπαστούνι είναι αυτό μέσω του οποίου αυτό που κατ' αρχήν ήταν μέσο για να εκμηδενισθεί η αντίζηλη πραγματικότητα του αδερφού, γίνεται δευτερευόντως αυτό το κάτι μέσω του οποίου το ίδιο το υποκείμενο διαφοροποιείται, από όπου το ίδιο το υποκείμενο αναγνωρίζεται ως κάτι που μπορεί να αναγνωρισθεί ή να εκμηδενισθεί».

Μπορούμε να πούμε εδώ πως το υποκείμενο που έχει αυτή την φαντασίωση δεν ήταν ένα επιθυμητό παιδί πριν να γεννηθεί? Και αυτό επειδή δυσκολεύεται τόσο να μπει στην σημαίνουσα αλυσίδα η στο συμβολικό δηλαδή η μητέρα δεν θα μπορέσει να γίνει το πρώτο συμβολοποιημένο αντικείμενο γι'αυτό? Η απουσία της ή η παρουσία της δεν θα γίνουν για το υποκείμενο το σημείο της επιθυμίας στην οποία θα συνδέσει την δικιά του επιθυμία και έτσι να υπάρξει ως ένα επιθυμητό παιδί ανεξάρτητα αν θα είναι ένα ικανοποιημένο παιδί ή όχι?

Ύστερα ο Λακάν, γράφει η Μπαγιεττό, αναφέρεται σε ένα κείμενο του 1925 όπου ο Φρόυντ λέει πως το παιδί που χτυπούν-χαϊδεύουν μπορεί να είναι τελικά η κλειτορίδα, το υποκείμενο ομολογεί έτσι τον λανθάνοντα αυνανισμό της φαντασίωσης, όπου η φαντασίωση θα ήταν το υπόλειμμα της φαλλικής φάσης στο κορίτσι.

Θα πρέπει εδώ, γράφει η Μπαγιεττό να διευκρινίσουμε την σχέση ανάμεσα στο υποκείμενο, τον φαλλό και την σημαίνουσα λειτουργία της μπάρας που παρεμβαίνουν στην συγκεκριμένη φαντασίωση. Διότι το υποκείμενο δεν αναγνωρίζει την κλειτορίδα, πρόκειται άρα για κάτι άλλο, δηλαδή για τον φαλλό ο οποίος καταλαμβάνει μία συγκεκριμένη θέση στην υποκειμενική κατασκευή ως άξονας του συμπλέγματος του ευνουχισμού και του φθόνου του πέους στο κορίτσι: « ο φαλλός αναπαριστώντας την επιθυμία στην πιο προφανή της μορφή» όπως λέει ο Λακάν.

«Δηλαδή το κορίτσι λαμβάνει μέσα από την φαντασίωση τον φαντασιακό φαλλό που ζητά σε δεύτερη φάση μέσα στο οιδιπόδειο από τον πατέρα της». Γ.Γκιάστας

«Στη διατροφική φαντασίωση, όλα τα στοιχεία είναι εκεί αλλά ότι είναι σημασία έχει χαθεί δηλαδή η διυποκειμενική σχέση. Αυτό που μπορούμε να ονομάσουμε τα σημαίνοντα στην καθαρή τους μορφή κρατιούνται χωρίς τη διυποκειμενική σχέση, αδειασμένα από το υποκείμενό τους. Έχουμε ένα είδος αντικειμενοποίησης των σημαινόντων της κατάστασης».

«Μέσα στο σύστημα του σημαίνοντος θα πρέπει να θεωρήσουμε ότι ο φαλλός μπαίνει σε λειτουργία από τη στιγμή που το υποκείμενο έχει να συμβολοποιήσει αυτήν την αντίθεση του σημαίνοντος με το σημαινόμενο, δηλαδή τη σημασία, δηλαδή από όταν μπαίνει σε διυποκειμενική σχέση».

«Η ιδιότητα της διαστροφικής φαντασίωσης είναι ότι δεν υπάρχει η υποκειμενική δομή της κατάστασης αλλά ένα αποϋποκειμενοποιημένο υπόλειμμα που κρατά όλη τη φόρτιση - τη μη αφομοιωμένη από το υποκείμενο - που είναι στο επίπεδο του Άλλου η αρθρωμένη δομή όπου δεσμεύεται το υποκείμενο. Το υποκείμενο μένει τοποθετημένο στον Άλλο εφόσον είναι απωθημένο. Είναι μία ομιλία του υποκειμένου αλλά όπως από τη φύση της ως ομιλία είναι ένα μήνυμα που το υποκείμενο πρέπει να λάβει από τον Άλλο με αντεστραμμένη μορφή, μπορεί πολύ ωραία να μείνει στον Άλλο και να απαρτίσει το απωθημένο και το ασυνείδητο, αποκαθιστώντας έτσι μία πιθανή σχέση, όχι όμως επιτυχημένη».

Για τον Κριστιάν Κολμπώ, στο νευρωσικό η παιδική φαντασίωση παραμένει στο ασυνείδητο ακόμα και αν καθοδηγεί τις συμπεριφορές του εν αγνοία του.

Για τον διαστροφικό, πραγματοποιείται στην πράξη με πλήρη συνείδηση ενώ ο ψυχωσικός δεν έχει πρόσβαση εκτός δια μέσου παραληρηματικού επεισοδίου.

Θα σας πω τέλος λίγα λόγια για το σεμινάριο του Λακάν «λογική της φαντασίωσης» 1966-67 όπως τα αναφέρει η Μπαγιεττό μια που δεν έχω εργαστεί η ίδια πάνω σε αυτό.

«Εδώ ο Λακάν λέει πως η φαντασίωση είναι μια συντακτική συναρμολόγηση για την λειτουργία της σαδομαζοχιστικής ορμής. Η λειτουργία της φαντασίωσης παρουσιάζεται σαν κάτι το κλειστό. «δεν υπάρχει, λέει άλλος τρόπος να λειτουργήσει η σχέση του υποκειμένου ως είναι στον κόσμο παρά μόνο περνώντας από αυτή την συντακτική δομή, η οποία δεν είναι κάτι άλλο παρά η ουσία του «αυτό» »(ασυνείδητο).

«Το je που δεν ομολογείται ποτέ είναι πράγματι αποκλεισμένο από την φαντασίωση, το υποκείμενο βρίσκεται μέσα στην ίδια του την ανυπαρξία, κάτι που έχει να κάνει με την διάσταση του "je ne suis pas", « δεν είμαι». Το je είναι μη όντας». « Το μοντέλο του ασυνειδήτου, είναι: «αυτό μιλά», "ca parle" υπό την προϋπόθεση ότι αντιλαμβανόμαστε καλά ότι δεν πρόκειται για κανένα είναι».

«Ο Λακάν ξαναπιάνει το μαθήμιο της φαντασίωσης: sϕα το οποίο εγγράφει ότι η φαντασίωση είναι μία σημαίνουσα συμφωνία με δύο χαρακτηριστικά : ένα αντικείμενο "α" και αυτό που γεννά το υποκείμενο ως s διαγεγραμμένο δηλαδή μία φράση όπως αυτή του «χτυπούν ένα παιδί » πάνω στο οποίο «μαγνητίζεται το βλέμμα» και το οποίο είναι αδύνατο να αφαιρέσουμε. Η φαντασίωση είναι ένα είδος πατερίτσας, ένα ξένο σώμα ... που έρχεται να συνδράμει σε μία ορισμένη ένδεια της επιθυμίας εφ' όσον η επιθυμία παίρνει θέση στην αρχή της σεξουαλικής πράξης».

«Στο τέλος του σεμιναρίου δίνει μία κλινική οδηγία «η φαντασίωση δεν χρειάζεται ερμηνεία», τη φαντασίωση θα πρέπει να την πάρουμε όσο κυριολεκτικά γίνεται . Και πρόκειται για κάθε δομή να βρούμε τις μεταμορφώσεις που της δίνουν μια θέση αξιώματος».

Ο Λακάν γράφει ότι ο νευρωτικός βρίσκει στην φαντασίωση το στήριγμα της επιθυμίας του στο πεδίο του Άλλου. Ο Κολμπώ προσθέτει: «για τον φοβικό είναι μια επιθυμία την οποία φοβάται, είναι προκατειλημμένος γι αυτήν. Για τον υστερικό είναι μια ανικανοποίητη επιθυμία και για τον ψυχαναγκαστικό μια αδύνατη επιθυμία».

Βιβλιογραφία:

- J.Lacan sem. IV «La relation d'objet », 1956-57
- J.Lacan sem. V « Les formations de l' inconscient », 1957-58
- J.Lacan sem.XIV « La logique du fantasme », 1966-67
- [« Contribution à la connaissance de la genèse des perversions sexuelles » | COLBLOG](#)
- [Mise en page 1 - Mensuel25_ELeturgie.pdf](#)
- [L'approche lacanienne du fantasme : « un enfant est battu » - Cairn.info](#)

Άννα Κακανάκη 4.12.2014